

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-11-02

Ärendenummer SLK-2023-00643

Handläggare

Lisa Jacobson Flöhr

Telefon: 031-368 03 59

E-post: lisa.jacobson.fluhr@stadshuset.goteborg.se

Motion av Jörgen Fogelklou (SD) och Agneta Kjaerbeck (SD) om att Göteborg, likt Linköping, ska bli en pilotkommun för vistelseförbud

Motionen

Jörgen Fogelklou (SD) och Agneta Kjaerbeck (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar om att Göteborgs kommun, likt Linköping, ansöker om att bli ett pilotprojekt med möjlighet att döma ut vistelseförbud inom delar av kommunen som påföljd för brott.

Motionärerna beskriver att ett vistelseförbud innebär att kriminella kan förvägras närvaro i de områden där de har en negativ påverkan på omgivningen. En person som byggt upp ett våldskapital i ett bostadsområde, en stadsdel eller en kommun, ska förlora det genom att han inte får vistas där våldskapitalet är värt något. Idag återvänder många gånger dömda kriminella till sina vistelseområden och fortsätter att begå brott. De blir en dålig förebild för den yngre generationen. Med ett vistelseförbud hade detta, enligt motionärerna, förhindrats och de som ännu inte snärjts in i kriminaliteten hade kanske sett andra möjligheter i livet. Genom att förbjuda gängkriminella att vistas i vissa områden kommer det försvåra fortsatt rekrytering av ungdomar, vilket i sin tur reducerar skadlig brottspåverkan på samhället. Ett vistelseförbud skulle även ge vårdnadshavare och anhöriga ett gott verktyg att luta sig emot i deras många gånger hjälplösa kamp mot att se sina barn försvinna ut i en kriminell bana.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stadsledningskontoret har inte kunnat göra någon bedömning ur en ekonomisk dimension då Linköpings kommun har beslutat om en hemställan till regeringen men inte om att ansöka om att bli pilotkommun. Därmed finns inget underlag från Linköpings kommun att utgå från.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Det finns behov av åtgärder för att förhindra de kriminella nätverkens aktiviteter och återupprätta tryggheten i lokalsamhället. Människors upplevelse av otrygghet på grund av risken för våld eller på grund av att platser kontrolleras av kriminella nätverk är ett allvarligt intrång i deras integritet och påverkar deras rätt att fritt och säkert röra sig i det offentliga rummet. Det gäller såväl vuxna som barn. Ett förbud för enskilda att vistas på

vissa platser där allmänheten har rätt att röra sig innebär en begränsning av vissa medborgerliga fri- och rättigheter. För att en sådan begränsning ska anses acceptabel måste den ha ett godtagbart intresse och stå i proportion till det ändamål som begränsningen ska tillgodose.

Stadsledningskontorets kommentarer

Lagstiftning på området

I brottsbalken finns redan vissa bestämmelser om vistelseförbud, dels i kapitel 26 där Kriminalvården ges möjlighet att besluta om sådant i samband med villkorlig frigivning, bland annat i kapitel 28 där domstol ges möjlighet att döma ut det i samband med skyddstillsyn. Det finns också en straffbestämmelse i 32 kap. 3a § brottsbalken avseende ungdomar som begår brott. Denna bestämmelse innebär att den som begår brott innan den fyllt arton år kan dömas till ungdomsövervakning om varken ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckligt ingripande påföljder med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet. Enligt lag (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning ska den som dömts till ungdomsövervakning vara förbjuden att vistas utanför bostaden under kvällar och nätter mot lördag, söndag och måndag, från klockan arton på kvällen till klockan sju på morgonen. Om ett sådant förbud inte bedöms lämpligt med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden eller om en annan inskränkning i rörelsefriheten annars bedöms vara mer ändamålsenlig, får förbudet ersättas med exempelvis ett förbud att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område.

Aktuella lagförslag

I departementspromemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17) föreslås en ny lag om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser. Förslaget innebär bland annat att vistelseförbud ska kunna utfärdas för personer som kan befaras medvetet främja ett kriminellt nätverks brottslighet i ett visst geografiskt avgränsat område. Vistelseförbudet ska gälla för en viss tid, högst ett år, med möjlighet till förlängning. Lagändringarna föreslås träda i kraft 2024-07-01. Göteborgs Stad mottog promemorian på remiss och kommunstyrelsen beslutade om yttrande till Justitiedepartementet 2023-10-18 § 704.

En särskild utredare har getts i uppdrag att undersöka om de befintliga möjligheterna att inom ramen för påföljdssystemet föreskriva var dömda personer ska vistas eller inte får vistas är tillräckliga (Ju 2022:10). I uppdraget ingår att se över om det finns skäl att överväga ändringar som innebär utökade eller nya möjligheter att besluta var en dömd person ska vistas eller inte får vistas. Utredningen om ett förstärkt samhällsskydd och en minskad risk för återfall i brott, ska redovisa sitt uppdrag 2024-07-01.

I departementspromemorian Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12) övervägs om socialnämnden i skyddande syfte bör få besluta att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället. Syftet med ett sådant vistelseförbud skulle vara att hindra barnet från att vistas i en miljö som bedöms kunna påverka barnets hälsa eller utveckling negativt. Promemorians bedömning är att det saknas stöd för att detta ändamål skulle uppnås genom en reglering om vistelseförbud. Ett vistelseförbud skulle också, enligt promemorian, kunna försämra barnets möjligheter till en positiv utveckling. Barnet skulle exempelvis kunna utestängas från positiva sammanhang och åtgärden skulle kunna skapa en ökad misstro till de sociala myndigheterna. Enligt

promemorian bör en reglering om vistelseförbud för barn därför inte införas. Trots detta ställningstagande i sak lämnas det i promemorian, i enlighet med uppdraget, förslag till en reglering om vistelseförbud i syfte att förebygga och förhindra att barn far illa. Bestämmelserna föreslås införas i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och ger socialnämnden möjlighet att förbjuda personer under 18 år att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område. De författningsändringar som trots ställningstagandet i sak ändå lämnades har föreslagits träda i kraft 2023-07-01. Några förändringar i LVU i enlighet med förslaget har ännu inte beslutats. Göteborgs Stad yttrade sig över förslaget, se kommunstyrelsen 2022-10-19 § 750. Göteborgs Stad betonade att det finns behov av ytterligare verktyg och insatser för att möta ungdomars behov av stöd och hjälp på ett tidigt stadie och välkomnade därför de initiativ som undersöker hur sådana verktyg skulle kunna utformas. Göteborgs Stad ansåg dock inte att det avsedda ändamålet skulle uppnås med hjälp av den nya regleringen. Sammanfattningsvis delade Göteborgs Stad utredningens slutsatser och bedömde att ett vistelseförbud i enlighet med förslaget inte bör införas.

Beslut i Linköpings kommun

Linköpings kommunfullmäktige beslutade 2023-05-30 § 187 att bifalla Sverigedemokraternas motion att Linköpings kommun ska skicka en hemställan till regeringen som syftar till att påtala de positiva fördelar som vistelseförbud skulle innebära för kommunen samt att regeringen snarast möjligt ska införa möjligheten att döma ut vistelseförbud som straff. Av denna motion framgår att det trots att det redan i dag föreligger vissa möjligheter för rättsväsendet att besluta om vistelseförbud, så ser inte Linköpings kommun att dessa möjligheter fått tillräckligt genomslag. Mot bakgrund av att frågan om utvidgning av möjligheterna att besluta om vistelseförbud är aktuell och att det pågår utredningsarbete inom området, vill Linköpings kommun påtala vikten av att verktyget vistelseförbud skyndsamt regleras på ett sätt som gör att det får ett större genomslag och blir ett bättre verktyg mot det ökade våldet.

Stadsledningskontoret konstaterar att Linköpings beslut innebär att kommunen ska hemställa till regeringen om att snarast införa möjligheter att döma ut vistelseförbud, inte att ansöka om att bli ett pilotprojekt med möjlighet att döma ut vistelseförbud inom delar av kommunen.

Jonas Kinnander

Direktör Ärende och utredning

Eva Hessman

Stadsdirektör

Bilaga

Motionen

Handling 2023 nr 143

Motion av Jörgen Fogelklou (SD) och Agneta Kjaerbeck (SD) om att Göteborg, likt Linköping, ska bli en pilotkommun för vistelseförbud

Från 2022 och framåt har det i Göteborgs kommun ägt rum 33 skjutningar (5 med dödlig utgång och 12 skadade). Att inte fler dött är ett mirakel givet att skjutningar ägt rum offentligt med många människor i närheten. Detta placerar Göteborg som en av de värst drabbade kommunerna i Sverige när det kommer till skjutvapenvåld. En föga smickrande lista att kvala in högt på och något vi sverigedemokrater agerar aktivt för att motarbeta. Polisen gör en beundransvärd insats med tanke på de förutsättningar som ges för att lagföra de personer som ligger bakom skjutningarna i Göteborg. Men polisen saknar resurser och befogenheter för att kunna utföra sitt arbete på det sättet som krävs.

Här behövs en förändring. Socialtjänsten behöver mer befogenheter, samtidigt som ordning och reda måste upprättas i skolorna. Sveriges poliser och åklagare behöver fler kollegor, samt mer resurser och verktyg. Vi behöver kriminalisera deltagande i gängmiljöer för att underlätta lagföringen av kriminella individer även när det är svårt att knyta dem till ett specifikt brott. Därutöver behöver staten ta ett större ansvar för avhopparverksamheten och underlätta för kommunerna. På så sätt kan samhället erbjuda ett riktigt alternativ för de som önskar bot och bättring.

Ett vistelseförbud innebär att kriminella kan förvägras närvaro i de områden där de har en negativ påverkan på omgivningen. Det är ingen ny rättsprincip och därmed rimligtvis på det sättet okontroversiell. En person som byggt upp ett våldskapital i ett bostadsområde, en stadsdel eller kanske en kommun, ska förlora det helt och hållet genom att han inte får vistas där våldskapitalet är värt något. Idag återvänder många gånger dömda kriminella till sina vistelseområden och fortsätter att begå brott. De blir en dålig förebild för den yngre generationen. Med ett vistelseförbud hade detta förhindrats och de som ännu inte snärjts in i kriminaliteten hade kanske sett andra möjligheter i livet.

Kriminalvårdens möjligheter att besluta om vistelseförbud avser inte bara att vistats i närheten av ett brottsoffers bostad, utan kan även avse andra platser där risken för återfall bedöms vara särskilt stor. En föreskrift om vistelse kan också ges i syfte för att se till att den frivillne enbart vistas på en viss plats eller ett visst område inom en kommun. Att begå ett brott är en handling som kräver en konsekvens. Möjligheten att avtjäna straff i frihet, om än med fotboja, bör nyttjas återhållsamt och det bör inte vara aktuellt att utöka den möjligheten.

Genom att förbjuda gängkriminella att vistas i vissa områden kommer det försvåra fortsatt rekrytering av ungdomar, vilket i sin tur reducerar skadlig brottspåverkan på samhället. Ett vistelseförbud skulle även ge vårdnadshavare och anhöriga ett gott verktyg att luta sig emot i deras många gånger hjälplösa kamp mot att se sina barn försvinna ut i en kriminell bana.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

Göteborgs kommun, likt Linköping, ansöker om att bli ett pilotprojekt med möjlighet att döma ut vistelseförbud inom delar av kommunen som påföljd för brott.

Jörgen Fogelklou (SD) **Agneta Kjaerbeck (SD)**